

Borhanedin A. Yassin • Vore iranske venner,
vore amerikanske venner, vore israelske venner

Historien om internationaliseringen af det kurdiske spørgsmål

Siden 1800-tallet har det kurdiske folks historie været præget af en række oprør mod først de tidligere ottomanske og persiske imperier, og siden mod staterne Irak, Iran og Tyrkiet. Den hidtil længste og mest omfattende opstand i kurdernes moderne historie brød ud i irakisk Kurdistan i 1961 og varede til 1975. Den blev ledet af KDP (Kurdistans Demokratiske Parti – Irak) under mullaen Mustafa Barzani.

Det var denne opstand, der gjorde kurderspørgsmålet internationalt. Både regionalmagter og stormagter var indblandet, herunder Iran, USA, Israel og Sovjetunionen. En interessant omstændighed ved den kurdiske opstand er, at det lykkedes oprørets ledere at forene væbnet kamp med forhandlinger med centralmagten i Bagdad. Et af de mærkbare fremskridt, som blev opnået, var den fredsaftale, der blev undertegnet af KDP-Irak og Ba'thregeringen i marts 1970. I denne aftale anerkendte centralregeringen den kurdiske nationalistbevægelse og gav kurderne i Irak selvstyre.

Freden mellem kurderne og regeringen i Bagdad varede i fire år – fra marts 1970 til marts 1974. En ny krig fulgte siden fra marts 1974 til marts 1975, hvor Algieraftalen mellem Irak og Iran i marts 1975 satte et tragisk punktum for den 14 år gamle opstand. Med Algieraftalen indledtes en ny fase i forholdet mellem Irak og Iran.

Denne artikel viser, hvordan kurderne i Irak, gennem deres oprør mod centralmagten i Bagdad, påvirkede forholdet mellem Irak og Iran. Omvendt diskuterer den videre, hvordan dette forhold påvirkede kurderne og deres oprør i Irak.

USA støttede oprøret i Irak, både for at varetage egne direkte interesser i Mellemøsten, og på grund af rivaliseringen mellem

Borhanedin A Yassin, f. 19⁵76, født i Irak. Doktorandstuderende ved Historiska Institutionen, Lunds Universitet. Denne artiklen er skrevet som del af forskningsprojektet *Samarbete och konflikt kring Persiska Viken*, der ledes af professor Sven Tägil.

USA og Sovjetunionen i området. Artiklen ser på de lokale følger af den amerikanske politik.

Sigtet med artiklen er således at fremstille det kurdiske spørgsmål, ikke bare som et isoleret anliggende, men også som et internationalt spørgsmål, der vedrører forholdet mellem forskellige stor- og regionalmagter.

En central hypotese er, at opstandens interne socio-politiske struktur er forklaring på den politik, opstandens ledere førte, både lokalt og i deres alliancepolitik over for stor- og regionalmagterne. Disse interne strukturer hænger også sammen med den metode (den væbnede kamp) som anvendtes i opstanden for at nå målet.

Man har anvendt udtrykket »det kurdiske problem« for at beskrive både kurdernes lidelser igennem mange generationer og deres forhold til forskellige centrale magter. Jeg har i denne artikel holdt mig til vendingen »det kurdiske spørgsmål«.

Kurderspørgsmålet: Iraks dilemma

Irak blev en stat i 1921, og lige siden har landets politik været påvirket af fire vigtige faktorer: Geografien, forholdet til de ikke-arabiske nabolande, Iraks arabiske tilhørsforhold og indenrigspolitikken¹. Tilsammen kunne disse konstanter betegnes Iraks dilemma.

Kurderne i Irak har spillet en vigtig rolle i tre af de ovennævnte faktorer.

Kurderne været involveret i såvel en konflikt-, som i en samarbejdsrelation mellem Irak og nabolandene Tyrkiet og Iran. Dels fordi grænsen mellem Irak og Tyrkiet går igennem det kurdiske område, og mere end en 1/3 del af grænsen Irak/Iran går også igennem det kurdiske område. Dels fordi kurderne i Irak har været en vigtig faktor i Iraks forhold til omverdenen i almindelighed og til stormagterne i særdeleshed.

Iraks tilhørsforhold til den arabiske verden og til et eventuelt arabisk forbund har altid vakt uro hos den kurdiske minoritet i

Irak. For eksempel rejste KDP-Irak krav om en »semi-uafhængig« status for Kurdistan i forbindelse med forhandlingerne om en eventuel arabisk enhed mellem Irak, Egypten og Syrien i en fælles arabisk stat.²

Når det gælder Iraks indenrigspolitik, har det kurdiske spørgsmål lige siden 1920'erne præget statens indre udvikling. Da Irak blev dannet, nægtede en stor del af kurderne for eksempel at deltage i den ttede regering.³

Et andet karakteristisk træk ved Iraks dilemma er landets »nationale« integration. Integrationsspørgsmålet er ikke bare af betydning for landets nationale identitet. Det har også påvirket Iraks udenrigspolitik, landets nationale sikkerhed og sammenholdet mellem forskellige religiøse og etniske grupper versus ydre udfordringer og trusler.⁴

Kurderne udgør en minoritet i fire af Mellemøstens lande, nemlig i Tyrkiet, Iran, Irak og Syrien (samt i det tidligere Sovjetunionen) men procentvis har Irak den største kurdiske befolkning: 25%.⁵ Alene derfor er kurderne en ubekvem faktor i den irakiske stats bestræbelser på at forene forskellige religiøse og iske grupper.⁶

De islamiske arabere deler sig i sunni'er og shi'iter. (Kurderne er hovedsagelig sunni'er.) Irak rummer derudover turkmenere og assyriske kristne.⁷

Irak har været udsat for fremmede magters indblanding i landets indre anliggender ved at landets etniske og religiøse minoriteter er blevet udnyttet af andre lande.⁸ Dette har medført, at disse minoriteter altid har været en torn i øjet på de skiftende irakiske regeringer i deres forsøg på at opbygge en national ira-

2. Talabani, Jala, *Kurdistan og De Kurdiske Nationalist Bevægelser*, (på arabisk) Bagdad 1970 ss. 207-208 og Ghareeb, Edmund, *The Kurdish Question in Iraq*, Syracuse University Press, Syracuse 1981, ss 61-62.

3. Khadduri, Majid, *The Gulf War. The Origins and Implications of The Iraq-Iran Conflict*, Oxford University Press, Oxford 1988 s. 18.

4. Shikara, A. A. s. 13.

5. Ramazani, R. K., *Revolutionary Iran. Challenge and Response in the Middle East*, London, The John Hopkins University Press, 4.th. ed., 1988 s. 4.

6. Kelly, J. B. s. 285 og Ghareeb, E. s. 2.

7. Kelidar, Abbas. »Iraq: Search for Stability« i *Conflict Studies*, No. 59, July 1975 s.

3. Ifølge folketællingen fra 1944 var forholdet mellem arabiske Shi'iter og Sunnitterne (arabere og kurdere sammenlagt) som otte til fem. Indenfor den arabiske befolkning oversteg shi'iterne sunnitterne med forholdet tre til en. Se Shikara, A. A. s. 18. For detaljer se King, Ralph, »The Iraq-Iran War. The Political Implications«, *Adelphi Papers 219*, London, The International Institute for Strategic Studies, Spring, 1987, ss. 8-9 og Kelly, J. B., *Arabia, The Gulf and the West*, Weidenfeld and Nicholson, London 1980 s. 285.

8. Abdulghani, Jasim M. *Iraq and Iran: The Years of Crisis*, Johns Hopkins University Press, Maryland 1984, s. 131.

1. Shikara, Ahmad Abdulrazaq, *Iraqi Politics 1921-1941: The Interaction Between Domestic Politics and Foreign Policy*, Laam Ltd., London 1987, s. 7. Fremover vil jeg i artiklen anvende følgende forkortelser: *Ba'thpartiet (Ba'th)*: Det arabisk socialistiske Ba'thparti; *IKP*: Det Irakiske Kommunistiske Parti, kendt som IKP-Centralkomiteen; *IKP-CL*: Det Irakiske Kommunistiske Parti, den centrale ledelse; *IPF*: Det Irakiske Patriotiske Forbund; *KDP*: Kurdistanens Demokratiske Parti – Irak; *KDP-F*: Kurdistanens Demokratiske Parti – Forberedelseskomiteen; *KDP-BK*: Kurdistanens Demokratiske Parti – Den stiftende komite; *RCC*: Revolutionary Command Council (Revolutionsrådet).

kisk identitet.⁹ Et eksempel herpå er, at den irakiske konge Faisal I. (1921-1932) anså bestræbelserne for at skabe et integreret Irak som værende en af de sværeste opgaver. I 1930 påpegede han i en tale, at der overhovedet ikke eksisterede en irakisk national bevidsthed.¹⁰ Bl. a. forsøgte kongen at indlemme kurderne i den irakiske stat. Men det var ham en stort set umulig opgave. Faisal var yderst bevidst om de alvorlige konsekvenser, det kunne få for Iraks nationale sikkerhed, hvis kurderne i Irak, Iran og Tyrkiet begyndte at samarbejde med hinanden.¹¹

Oprør

Kurdernes historie i 1800-tallet prægedes af oprør og opstande under forskellige fyrstendømmer. Hovedparten af oprørene rettede sig mod det ottomanske herredømme. Oprørene var dels reaktioner mod forsøg på at centralisere magten og sætte kurderne under direkte kontrol, dels var de udtryk for et forsøg på at fastholde den »semi-autonome« status, dvs. den frihed kurderne de facto besad.¹²

Det ottomanske imperiums opløsning ved slutningen af Første Verdenskrig medførte en ny historisk epoke for de fleste af de nationale grupper under imperiets herredømme. Da imperiet faldt sammen blev de forskellige nationale gruppers fremtid drøftet under fredsforhandlingerne. Det ottomanske riges indflydelse blev erstattet af vesterlandske kolonimagter. For Iraks vedkommende blev kolonimagten Storbritannien.

Det viste sig at være magtpåliggende for englænderne at neutraliserer kurderne, hvis det ikke lykkedes at få dem over på egen side. I begyndelsen var visse kurdiske nationalister overbevist om, at englænderne ville støtte deres nationale krav. Men det tog ikke lang tid før en kurdisk opstand, anført af den religiøse leder Shaik Mahmud Barzinji, brød ud mod englænderne i Irak i 1919. Oprøret blev slået ned.

Begyndelsen af 1920'erne så flere chancer for at skabe en kur-

disk stat, eller for at finde en rimelig løsning på kurderspørgsmålet, enten i forbindelse med fredsforhandlingerne efter 1. verdenskrig eller inden for rammerne af de nye stater Irak og Tyrkiet. Men Storbritanniens politik i området og specielt i Irak bærer en stor del af ansvaret for, at en løsning ikke blev til noget. Hvad Storbritannien først og fremmest ville, var at skabe en arabisk stat i Irak, der indbefattede den olierige Mossulprovins (Mosul-wilayat).

Storbritannien søgte at få monopol på den irakiske olie. Deraf kom interessen i at få skabt et integreret Irak, som også omfattede det olierige kurdiske område.¹³ Ifølge englænderne måtte muligheden for »Kurdistan for kurderne under britisk beskyttelse« opgives, dels fordi regeringen i Bagdad sagde blankt nej til en kurdisk stat, og dels fordi de kurdiske ledere fortsatte kontakten med tyrkerne, som stredes med englænderne om Mosulprovinsen.¹⁴

I denne situation opstod en tyrkisk nationalistisk bevægelse i Anatolien med Mustafa Kemal Atatürk som leder. Atatürks be-drift; at tvinge grækerne til retræte fra Izmir i 1922, var lykkedes, og det nye Tyrkiet opstod som stat. Tyrkiets nye regering mod-satte sig den blotte tanke om en kurdisk stat, og benægtede, at kurderne overhovedet eksisterede.¹⁵

De irakiske kurdere var ikke slagkraftige forhandlere vis a vis Storbritannien. Der var mærkbare uenighed mellem de forskellige stammer om, hvordan de politiske mål skulle formuleres.

I 1930'erne blussede et antal opstande op i Barzanområdet (i irakisk Kurdistan). En mere alvorlig og altomfattende rejsning – der vedvarende var præget af stammeuenigheder om målsætninger og mobiliseringsmetoder – blev ledet af mulla Mustafa Barzani (herefter Barzani) fra 1943 til 1945. Men Barzani blev tvunget til at forlade irakisk Kurdistan og flygtede med sine mænd til det iranske Kurdistan. Der kom han til at spille en meget betydende rolle i den midlertidige kurdiske Mahabadrepublik – januar 1946 til december 1946. I forbindelse med republikkens kollaps udførte Barzani militære operationer mod den iranske arme. Men han blev tvunget til at forlade Iran med sine mænd og i stedet søge amnesti i Irak, som afviste ham. Barzani og hans mænd vendte sig da mod Sovjetunionen og efter en 52-dages march i grænseområdet mellem Iran og Tyrkiet kom de til Sovjetunionen, hvor de fik

9. Axelgard, Fredrick W. A. *A New Iraq? The Gulf War and the Implications for U.S. Policy*, Praeger 1988 s. 56.

10. Bataat, Hanna *The Old Social Classes and Revolutionary Movements of Iraq: A Study of Iraq's Old Landed and Commercial Classes and of its Communists, Ba'ithists, and Free Officers*, Princeton University Press 1978 s. 25.

11. Shikara, A. A. ss. 53-54.

12. Sluglett, Peter, »The Kurds« i CADRI (Committee Against Repression and for Democratic Rights in Iraq) ed. *Saddam's Iraq: Revolution or Reaction*, Zed Press, London 1986 s. 178. For detaljer om denne periode se fx. Arfa, Hassan, *The Kurds: A Historical and Political Study*, London University Press, London 1966 ss. 22-23.

13. Vanly, Ismet Sheriff s. 159.

14. Shikara, A. A. s. 55.

15. Sluglett, Peter 1986 s. 179.

et fristed fra 1947 til 1958. Under Barzanis eksilår i Sovjetunionen forblev det kurdiske spørgsmål i Irak uløst.¹⁶

Julirevolutionen i Irak 1958

Den 14. juli 1958 blev kongen af Irak styrtet og en republik oprettet under general Abd al-Karim Kassems ledelse. Nu indtrådte en betydelig forandring i kurdernes situation. Kassem tillod Barzani og hans følge at vende tilbage fra eksilet. For første gang i Iraks historie blev kurderne eksplicit nævnt i den irakiske forfatning på linie med de øvrige minoriteter i staten. Desuden blev kurderne tilbudt sæde i regeringen.¹⁷

Kassems tiltag er blevet tolket som udtryk for, at han ville have kurderne bag sig over for sine modstandere, og at han forstod den kurdiske utilfredshed med det styrtede regime og ville forbedre kurdernes forhold.¹⁸ Kassem ville gøre kurderne til en ressource, der kunne »sikre revolutionen«.¹⁹

Det blev også virkelighed, da kurdere og irakiske kommunister støttede Kassem mod den arabisk-nationalistiske og Kassemfjendtlige revolte i Mosul 1959. Uden denne støtte bag sig havde Kassem været fortabt og var blevet styrtet af oprørerne.

Kassem indså ligeledes, at han ville styrke sin stilling i omverdenen, hvis han havde kurdernes støtte og sympati.

Oprøret i Kurdistan 1961

Det gode forhold mellem Kassem og kurderne skulle ikke vare ved. I 1960 standsede Kassem KDPs muligheder for at virke frit. Kurdiske aviser blev tvunget til at opgive deres virksomhed og kurdiske ledere blev sat i fængsel. Flere lignende tiltag fulgte. De pegede alle i een retning: Det var ikke lykkedes Kassems regime at virkeliggøre, hvad det havde lovet kurderne.²⁰ KDP blev hindret i at holde sin planlagte kongres i juli 1961, og regimet be-

gyndte åbent at støtte kurdiske klaner imod Barzani.²¹ Det udløste et kurdisk oprør i 1961 under Barzanis ledelse.

Da oprøret brød ud, herskede der uenighed i Kassems regering om, hvordan man skulle behandle kurderspørgsmålet. To holdninger skal stod over for hinanden: En rent militær løsning, som især hærens officerer stod for, havde flertal i Kassems regering. Regeringens civile medlemmer foretrak generelt en politisk løsning.²² Kassem selv blev efterhånden identificeret med den første holdning.²³

Men der var også stor uenighed i den kurdiske lejr. En del af de intellektuelle og bybefolkningen støttede en politisk linie, der var radikal i sit socio-politiske sigte. Dens talerør var KDP. Over for denne linie stod en militant konservativ linie under Barzani, støttet af klanerne.

Det er del af forklaringen på, at majoriteten i KDP tøvede med at slutte sig til Barzanis revolte. Desuden mistænkte KDP-ledelsen Iran for at have interesse i at støtte oprøret mod Kassem. Det havde KDP svært ved at acceptere.²⁴ Men efterhånden ændrede ledelsen sin opfattelse, og sluttede stort set op bag Barzani for at undgå en svækkelse af kurdernes stilling over for det irakiske regime. At Barzani efterhånden kom til at nyde udbredt støtte, specielt blandt klanerne, tilskyndede også KDP til at ændre holdning.

Julirevolutionen, Iran og kurderne

Mange af det nye regimes politiske beslutninger vakte uro hos både stormagterne og hos Iraks nabolande, specielt Iran. Kassem-regeringen besluttede i 1958, at Irak skulle træde ud af Bagdadpagten, som landet havde været medlem af siden 1955. Kassem betragtedes i mange henseender som radikal, et billede, der blev sat i relief af, at han oprettede gode forbindelser til Sovjetunionen. De øvrige regimer i området – specielt Shahens – frygtede, at Kassem skulle inspirere til oprør. Kassems forekommende holdning til kurderne gjorde ikke Shahen mindre urolig.²⁵

Julirevolutionen kom til at påvirke Irans politik i hele Golf-

16. For en historisk oversigt se fx.: Abdulghani, J. M. s. 131 og Jawad, Sa'ad »The Kurdish Problem in Iraq«, i Kelidar, Abbas, ed. *The Integration of Iraq*, St. Martin's Press, New York 1979 s. 47.

17. Jawad, Sa'ad, »Recent Developments in the Kurdish Issue« i Niblock, Tim (ed) *The Contemporary State*, St. Martin's Press, London 1982 s. 48.

18. Zahrai, Mahdi Masud, *The Origins and the Causes of the Iranian-Iraqian War*, University of Idaho: University Microfilms International 1985, publiceret doktorafhandling s. 107.

19. Kinsam, James »The Changing Face of Kurdish Nationalism« i *The New Middle East*, No.20, May, 1970.

20. Dann, Oriël *Iraq Under Quasim: A Political History, 1958-1963*, Praeger, New York 1969 s. 332.

21. Sluglett, Peter 1986 ss. 149-150 og Khadduri, M. 1988 s. 46.

22. Jawad, S. 1979 s. 49; Oriël, Dann s. 336 og Al-Arif Ismail *14de juli-Revolutionens bemmeligheder og dannelsen af republikken Irak* (på arabisk), Lana Publications, London 1986.

23. al-Arif Ismail s. 399.

24. Jawad, Sa'ad *Iraq and the Kurdish Question 1958-1970*, Ithaca Press, London 1981 s. 80.

25. Ramazani, R. K. 1975 s. 400 og Khadduri, M. 1988 s. 44.

regionen. Iran søgte støtte hos USA mod »eventuelle fjendtligheder« fra Iraks side. Samtidigt forsøgte Shahen at skabe en ikke-angrebspagt med Sovjetunionen.²⁶ Af de ovenfor angivne årsager fandt Shahen, at hans næste træk måtte være at søge samarbejde med kurderne i Irak mod Kassem. Men forsigtighed var nødvendig for at kunne tage dette skridt. Shahen frygtede, at en kurdisk revolte i Irak kunne inspirere hans egne iranske kurdere. I starten anså han også det kurdiske oprør for kommunistisk inspireret, bl. a. fordi Barzani havde været i eksil i Sovjetunionen og senere havde gæstet landet. Men da det stod klart, at Barzani bare var nationalist, ønskede Shahen at samarbejde med ham mod Kassem.²⁷

Samarbejdet mellem Iran og den kurdiske ledelse i Irak fik alvorlige og mangesidede konsekvenser for kurderne. Forholdet medførte bl. a. dyb splittelse mellem kurderne i Irak og i Iran, hvorved tanken om et samarbejde mellem kurderne i de to lande forliste. For at få Shahens hjælp var Barzani tvunget til at samarbejde med ham på hans præmisser, dvs. til indirekte at medvirke til at kvæle ethvert kurdisk oprør i Iran. Samarbejdet mellem Barzani og Shahen skabte et afhængighedsforhold for den kurdiske revolte i Irak, der senere blev ødelæggende for kurdernes mulighed for at fortsætte deres oprør. Dette afhængighedsforhold ændrede i selve substansen den kurdiske befrielsesbevægelse i Irak til fundamentalt at være en ikke-selvstændig bevægelse, der paradoksalt nok førte kamp for frihed.

Er der nogen forklaring på de irakiske kurdernes samarbejde med Iran? Det mest hørte argument har været, at samarbejdet med Iran beroede på, at den kurdiske nationalistbevægelse i Irak geopolitisk set var så prekært stillet, at den ikke kunne fortsætte uden hjælp fra Iran og andre lande.

Situationen i Irak fra februar 1963 til juli 1968

Den kurdiske revoltes politiske mål var autonomi for Kurdistan og omstyrning af Kassems regime.²⁸ For at nå det sidste mål var

KDP rede til samarbejde med Ba'th-partiet, selvom Ba'th ikke havde nogen en klar holdning til kurderspørgsmålet.²⁹

Ba'thpartiet styrtede Kassemstyret og tog magten i Irak. Men Ba'th viste ingen vilje til at løse kurderspørgsmålet, trods den samarbejdsvilje, som KDP havde vist. Tværtimod skete trappede det nye styre krigen mod kurderne op.³⁰ Parallelt påbegyndte regimet en kampagne mod det Irakiske kommunistiske Parti, (IKP), som derfor sluttede sig til Barzani og begyndte at samarbejde med ham. Sovjetunionen viste åben sympati for den kurdiske nationalistbevægelse i Irak. I denne situation begyndte Iran at overveje at gå sammen med irakerne mod kurderne.³¹ Samme år – 1963 – blev Irak, Tyrkiet, Iran og Syrien enige om, sammen at bekæmpe kurderne i Irak. Sammen skulle de udføre den såkaldte militære Tigrisoperation mod kurderne i Irak. Det var tanken, at en fælles offensiv mod kurderne i Irak skulle sætte punktum for modstanden der.³² Men Sovjetunionen advarede mod at gennemføre planen³³, fordi IKP på dette tidspunkt stod på kurdernes side.³⁴ Men også Sovjets egne interesser i området spillede en rolle. Sovjetunionen ønskede at hindre de to USA-allierede i området, Iran og Tyrkiet, i at virkeliggøre deres planer og dermed forstærke deres position i området. Følgen af den sovjetiske advarsel blev, at Tigrisoperationen aldrig blev sat i værk.

Ba'thpartiets tid ved magten blev ikke lang. Allerede om efteråret, samme år det havde taget magten, blev regimet styrtet. I stedet trådte arabisk-nationalistiske nasserister til med Abd al-Salam Arif i spidsen. Arif fortsatte krigen mod kurderne indtil han forulykkede i foråret 1966 og broderen Abd al-Rashman overtog styret. Abd al-Rahman Arif udtalte, at han var villig til at løse den kurdiske-irakiske konflikt. Premierminister dr. al-Bazzaz delte Arifs holdning. Al-Bazzaz anså kurderspørgsmålet for at være knyttet til konflikten Iran-Irak, idet Iran involverede sig i irakisk indenrigspolitik ved at udnytte kurderne. Han ønskede at

26. Ramazani, R. K. 1975 s. 399.

27. al-Itihad al-Demokrati al-Kurdistani al-Lijna al-Taasisiah, Kurdistans Demokratiske Unions-Dannende Komité (KDU-BK), *Den Kurdiske Revolution*, 11. sept. 1961 – 6. marts 1975, (på arabisk) 1976 s. 21; Chubin, Shahram & Zabih, Sepher *The Foreign Policy of Iran; A Developing State in the Zone of Great Powers Conflict*, Berkeley and Los Angeles, 1974 s. 179 og Khadduri, M. 1988 ss. 46-47.

28. Talabani, J. 1970, s. 189.

29. Se fx. Farouk-Sluglett, Marion & Sluglett, Peter »From Gang to Elite. The Iraqi Ba'th's Party's Consolidation of Power 1968-1975« i *Peoples Mediterranean*, 40, juli-sept. 1987.

30. Batatu, Hanna ss. 985-86. Det er af interesse at nævne at Ba'th-partiet havde været i kontakt med den amerikanske efterrettningsorganisation CIA og fået støtte fra organisationen i kampagnen mod IKP. Dette understregede Kong Hussein i et interview med journalisten Muhammed Heikal. Se *Al-Abram* 27. september 1963.

31. Chubin, S. og Sepher Zabih 1974, s. 179.

32. Se fx. Zahrai, M. M. s. 110.

33. Chubin, S. & Sepher Zabih, 1974, s. 179.

34. Zahrai, M. M. s. 110.

normalisere Iraks forhold til Iran for derigennem at skabe en løsning på kurderspørgsmålet.

Således præsenterede al-Bazzaz sin egen model for, hvordan man på een gang kunne løse kurderspørgsmålet og konflikten med Iran. Al-Bazzaz mente, at de diplomatiske relationer med Iran skulle genoptages. Det var nødvendigt at skabe et realistisk udgangspunkt for at kunne finde en løsning på kurderspørgsmålet.³⁵

En fredsftale – den såkaldte juniaftale – blev i 1966 undertegnet af såvel al Bazzaz som af Barzani. Men aftalen trådte aldrig i kraft, fordi al Bazzaz blev afsat af hærens officerer nogle måneder senere. Dermed faldt fredsforsøget til jorden.³⁶ Der er imidlertid også en anden forklaring på, at aftalen ikke kunne virkeliggøres: Splittelsen i den kurdiske lejr kulminerede på dette tidspunkt som resultat af en uoverensstemmelse, der var opstået allerede i 1964 mellem Barzani og KDPs politbureau med Jalal Talabani og Ibrahim Ahmed i spidsen.³⁷

På grund af denne splittelse var kurdernes forhandlingsposition svækket, og Iraks regering fik lejlighed til at spille den ene part ud mod den anden. Kurdiske grupper stredes indbyrdes. Talabani-Ahmed sluttede sig, sammen med en større del af KDP, til regeringen i Bagdad. Splittelsen var i og for sig ingen nyhed i den kurdiske ledelse, den havde tidligere optrådt inden for KDP, dog uden at få væbnet udtryk. Barzani-Talabani splittelsen er ofte blevet beskrevet som splittelsen mellem to linier inden for den kurdiske nationalistbevægelse, dvs. en venstre- kontra en højrelinie. Men nogen klare grænser er det egentlig svært at trække mellem disse linier for, selvom Talabani-linien ses som venstre-drejet, havde Talabani en negativ indstilling til IKP, selvom IKP fra 1963 deltog aktivt som *venstregruppe* i krigen mod Bagdad.³⁸ Talabani var heller ikke den, der iværksatte foranstaltninger imod de feudale forhold eller klanledernes magtstillinger i det kurdiske samfund. Snarere bidrog splittelsen til at cementere et mønster af stammealliancer, og Barzani og Talabani konkurrerede med hinanden om at alliere sig med klanlederne. Da splittelsen førte til åben konflikt, havde Talabani desuden søgt hjælp hos Iran, hvilket næppe kan siges at være en venstreorienteret hand-

ling.³⁹ Den såkaldt højreorienterede Barzani skyede på sin side ikke at alliere sig med IKP og fik hjælp fra Sovjetunionen.

Således kan en politisk-ideologisk tolkning af splittelsen ikke stå alene som forklaringsinstrument. Både Barzani og Talabani var pragmatikere, og deres handlinger var snarere præget af ønsket om for enhver pris at forstærke deres positioner overfor hinanden.⁴⁰

Ba'thpartiet atter til magten

Det lykkedes i 1968 civile Ba'thledere og højerestående officerer at gennemføre et kup, der bragte Ba'thpartiet tilbage til regeringsmagten. I 1963 havde partiet haft magten og havde dengang indhøstet både udenrigs- og indenrigspolitiske erfaringer, der tilsagde dem, at kurderspørgsmålet var den største sikkerhedstrussel mod landet. Man var klar over, at Iran ikke ville tøve med at udnytte kurderne for at forhindre Ba'thstyret i at konsolidere sig.

Ba'th-regeringen skabte bekymring hos både Iran og kurderne i Irak. Shahen af Iran mente, at Ba'thpartiet ville forcere ideen om en forenet arabisk verden og panarabisme i Golfregionen og specielt i det iranske olierige Khozistan – »Arabistan«.

Kurderne ønskede for deres del ikke en forening af de arabiske lande. Denne fælles frygt skulle forene Iran og kurderne i Irak mod Ba'th-regeringen i Bagdad.⁴¹ Iran mistænkte Irak for at nære ambitioner om at nærme sig Sovjetunionen.⁴²

Ba'th-regeringen knyttede de spændte relationer til Iran sammen med kurderspørgsmålet. Derfor gennemførte Irak en militæroffensiv mod kurderne samtidig med en diplomatisk offensiv rettet mod Iran. Resultatet blev øget spænding på grænsen mellem Irak og Iran. Regeringen hævdede Iraks suverænitet over Shatt al-Arab. I denne situation stødt irakiske og iranske styrker sammen.⁴³ Irak satte ca. 60.000 mand ind mod kurderne i håbet om en »endegyldig løsning« på kurderspørgsmålet. Styrkeforholdene var ulige, men alligevel opnåede offensiven ingen afgørende sejr.⁴⁴ Det åbnede forskellige muligheder.

35. Gaspard, J. »The Eastern Arab Front: The Dispute Between Iraq and Iran and It's Impact on Kurdistan« i *The New Middle East*, no. 10, July, 1969 s. 24.

36. Sluglett, Peter 1986 s. 195 og O'Balance, Edgar *The Kurdish Revolt 1961-1970*, Faber and Faber, London 1973 ss. 140-141.

37. Herefter betegnes Talabani-Ahmad linien som Talabani-linjen.

38. Se fx. Ali, Kurdo *Sovjetunionen og den Kurdiske Patriotiske Bevægelse* (på kurdisk) 1986 s. 98 og KDU-BK, 1977 s. 26.

39. Iraks Kommunistiske Parti, Centralledelsen (IKP-CL), *Den kurdiske revolution: Erfaringer og konsekvenser og ny fremtid* (på arabisk) 1976 ss. 7-9; for detaljer om Irans støtte til Talabanis gruppe mod Barzani, se KDU-BK, 1977 s. 27.

40. KDU-BK, 1977 ss. 46-48.

41. Zahrai, M. M. s. 113. Se også Gaspard, J. »Penetrating the Ba'th: An Ideology in Search of Leadership« *The New Middle East*, no. 8, May 1969 s. 31.

42. Khadduri, M. 1988, s. 49.

43. Zahrai, M. M. s. 113.

44. O'Balance, E. s.151.

Den civile fløj i regeringen stod for den opfattelse, at en fortsat krigsførsel i Kurdistan ville give militæreliten en ikke-ønskværdig øget magt.⁴⁵ Det var magtpåliggende for Ba'thpartiet at fremstå både indenlands og udenlands som et »civilt regime«. Hæren blev fremstillet som underordnet partiet.⁴⁶

Lidt efter lidt begyndte Ba'thregeringen at agere mere positivt i kurderspørgsmålet, dels ved at understrege, junaftalen fra 1966 skulle respekteres, og dels ved at give en generel amnesti for kurdere, der havde deltaget i væbnede aktioner mod regeringsstyrker. Men netop derved opstod et problem: Skulle regeringen forhandle med Barzanis eller med Talabanis gruppering?

Regeringen fik ikke held til at håndtere problemet. Stridighederne mellem Barzanis og regeringens styrker voksede i intensitet hen mod slutningen af 1968.

Ba'thpartiet holdt sin kongres i 1969 og der viste Saddam Hussein og hans medarbejdere sig at have majoritet i Revolutionsrådet (det vigtigste magtinstrument i Ba'thregeringen). På kongressen fandtes forskellige holdninger til, hvordan kurderspørgsmålet skulle løses. Regeringens civile fløj frygtede at en fortsat krig i Kurdistan ville øge militærets magt.⁴⁷ Ihyertfald blev kongressens beslutning i kurderspørgsmålet forsonlig. Man betonedede en fredelig løsning på baggrund af junaftalen.

Fredsftalen marts 1970

Den 1. marts 1970 sluttede KDP og Ba'thregeringen i Bagdad en fredsftale. Kurderne fik ret til autonomi. Princippet i aftalen skulle virkeliggøres i en overgangsperiode fra 1970-1974. Selvstyret skulle lovfæstes og proklameres senest i marts 1984. Som et resultat af marts-aftalen opløste Talabanis gruppe sig, og de fleste af hans tilhængere sluttede sig til Barzani.

Men Bagdadregeringens initiativ for en fredelig løsning på kurderspørgsmålet havde som nævnt snarere pragmatiske årsager end politiske. Iran udnyttede kurdermodstanden i Irak i det regionale spil. Ved at søge fred med kurderne ville Ba'th imødegå Irans forsøg på at svække Iraks stilling i Golfen.⁴⁸ Ved at sikre sig kurdernes støtte ville regeringen i Bagdad også kunne koncentrere sig mere om sine modstandere, frem for alt IKP.⁴⁹ Og modstan-

den var stærk. Bare mellem 1968-70 forekom mindst to forsøg på at styrte Ba'thregeringen. En løsning af kurderspørgsmålet skulle give centralmagten tid og kræfter til at konsolidere sin magt.⁵⁰ Hensigten med marts-aftalen var blot at give regeringen tid til at mobilisere sine kræfter med henblik på en ny krig, der før eller senere skulle føres mod kurderne.⁵¹

Det var den civile fløj i regeringen, som var drivkraft i fredslinien i kurderspørgsmålet. Den ønskede at mindske hærofficerernes magt i det politiske establishment. Ba'thpartiet har også gennem sine dokumenter medgivet, at fredsftalen i marts 1970 var et pragmatisk skridt.⁵² Krigen i Kurdistan havde skadet Iraks økonomi.⁵³

I den kurdiske lejr betød fredsftalen en klar fremgang for den politiske fløj i forhold til den militante.⁵⁴ Denne udvikling kan konstateres i kurdiske primærkilder. »De militante« og stammerepræsentanterne i den kurdiske ledelse var urolige for, at en fredssituation ville føre til, at de »politiske« øgede indflydelse. Med henblik på at begrænse KDPs rolle, vedtog militantstammefløjen derfor forskellige tiltag: Man forhindrede en jordreform på kurdisk område. Barzanis personlige hovedkvarter fik større vægt ved politiske beslutninger. *Paratîn* – en kurdisk efterretningsorganisation – blev udnyttet til at svække KDPs handlingsmuligheder og indflydelse.⁵⁵ Resultatet var, at de militante øgede deres muligheder for at påvirke den politiske beslutningsproces.⁵⁶

Martsftalen fik stor betydning, også selv om den kun delvis blev ført ud i livet. For første gang i kurderne historie anerkendte centralmagten i Bagdad irakisk Kurdistans autonomi, politisk såvel som juridisk. Og folk i irakisk Kurdistan oplevede fire år med fred, en periode som prægedes af Kurdistans genopbygning og opblomstring af den kurdiske kultur.

50. Khadduri, M. 1988, s. 49; Kelidar, A. 1975 s. 10. Se også Faraouk-Sluglett, M. og Sluglett, P., s. 99.

51. IKP-CL, 1976 s. 20.

52. Arab Ba'th Socialist Party Iraq, *The Central Report of the Ninth Regional Congress*. Baghdad, June 1982 s. 54.

53. Wazarat al-Thaqafa Wa al-I'lam, (Kultur- og Informationsdepartementet) ss. 18-19.

54. Kinsam, James s. 19. og Ghareeb, E. s. 88.

55. IKP-CL, 1976 s.11.

56. For detaljer se KDP-BK 1977 ss. 17-18.

45. Jawad, S. 1982 s. 49.

46. Kelly, J. B. s. 287.

47. Farouk-Sluglett, M. og Sluglett, P. 1987 s. 98.

48. Ghareeb, E. ss. 183-84, og Farouk-Sluglett, M. & Sluglett, P. 1987 s. 99.

49. Zahir, U. ss. 43-44.

Forværret forhold mellem KDP og Ba'thregeringen

Spændingen mellem KDP og Ba'th kulminerede i slutningen af 1972. Ba'th anklagede KDP for at have oprettet hemmelige kontakter med irakiske regimemodstandere og for at have haft forbindelser med Iran.⁵⁷ Oprindeligt havde Ba'thregeringen tænkt at udnytte KDP til at skabe ustabilitet i iransk Kurdistan, men mente nu at det modsatte i stedet var indtruffet.⁵⁸ KDP på sin side anklagede regeringen for, ikke at have ført marts-aftalen ud i livet. Her pegede man især på spørgsmålet om indsættelse af en kurdisk vicepræsident og på løfterne om øget kurdisk indflydelse i den irakiske regering.⁵⁹ KDP beskyldte også regeringen for at have efterstræbt Barzanis liv og for at have skabt modsætninger mellem Barzani og KDP.⁶⁰ Det vakte også mistanke, at regeringen ikke havde gennemført den folketælling, som skulle danne grundlag for en fastlægning af det kurdiske autonome område.⁶¹ Der var uenighed om oliebyen Kirkuk af betydning for folketællingen. Kurderne mente, i modsætning til Bagdad, at byen tilhørte det kurdiske område.⁶²

Ba'thpartiets magtmonopol var et andet stridspunkt mellem KDP og Ba'th. RCC (Revolutionsrådet), som var højeste lovgivende og udøvende instans, bestod udelukkende af Ba'thmedlemmer.⁶³

Andre faktorer spillede en væsentlig rolle for de forværrede relationer mellem KDP og Ba'thpartiet og banede vej for en ny krig i Kurdistan. Styrkeforholdet Irak-kurderne ændredes politisk og militært under overgangsperioden fra 1970 til 1974. Det var KDPs og Ba'thpartiets forhold til omverdenen, der især betingede ændringerne. Samtidigt forsøgte visse elementer på begge sider – både indenfor KDP og i Ba'thpartiet – at opmuntre til krig.

Det ændrede styrkeforhold

Støtten fra Iran, USA, og til en vis grad fra Israel, samt løfter om yderligere amerikansk støtte til kurderne, var en vigtig faktor i kurdernes ændrede styrkeforhold.

Allerede inden martsaftalen blev underskrevet forsøgte Shahaen at få Barzani til at afstå fra at indgå fredsftalen med den irakiske regering. I december 1971 forsøgte Iran at underminere martsaftalen. Irans udenrigsminister Abbas A. Khalatbari gjorde det klart, at »Iran kunne hjælpe kurderne militært, hvis der udbrød åben konflikt med irakiske regeringsstyrker.«⁶⁴ Udtalelsen kan ses i sammenhæng med, at Iran en måned tidligere havde besat tre øer i Den persiske Bugt, Tunb al-Kubra, Tunb al-Sughra og Abumusa. Barzani bød udtalelsen velkommen, samtidig med at KDPs og Iraks styrker sloges i Kirkukområdet.

Amerikanerne viste interesse for at støtte kurderne i Irak allerede i 1971. I august 1971 og i marts 1972 bad Teherans CIA-station chefen for CIA i Washington om hjælp til kurderne i Irak. Brevet med dette ønske blev overladt til Det nationale Sikkerhedsråd, men der blev ikke truffet nogle beslutninger.⁶⁵ I maj 1972 var Nixon og Kissinger på besøg i Teheran. Shahaen forsøgte at overtale dem til at hjælpe kurderne i Irak, men noget løfte om hjælp blev ikke givet ved denne lejlighed. Men efter nogle uger erklærede Nixon-regeringen sig villig til at støtte kurderne. Den kurdiske ledelse i Irak ville få 16 mill. dollars i militær og finansiel støtte.⁶⁶ At få støtte fra USA drejede sig for den kurdiske ledelse også om at få internationaliseret kurderspørgsmålet og give det en, set fra stormagtside, stedse øget strategisk betydning.⁶⁷ Støtten fra USA og Iran forstærkede kurdernes position over for Iraks regering. Spændingen mellem kurderne og regeringen blev større.⁶⁸

Et spørgsmål melder sig: Hvorfor besluttede USA at støtte kurderne just i juni 1972? Jo, i april 1972 havde Irak og Sovjetunionen underskrevet en venskabs- og samarbejdsftale. Iran svarede igen med at intensivere sin støtte til de irakiske kurdere. Denne aftale var en afgørende faktor, sammen med Bagdads beslutning om at nationalisere den irakiske olie den 1. juni 1972. Nationaliseringen ramte amerikanske og vestlige selskaber.

64. *Middle East Journal*, »Chronology« XXVI, No 2, Spring 1972 s. 168.

65. Latham, Aron. »What was Kissinger Afraid of in the Pike Report?«, *New York*, Vol. 9, No. 40, 4. oktober 1976 ss.50-68.

66. Pike Report, *The Village Voice* s. 71. Denne rapport blev skrevet af en speciel komité, ledet af kongresmanden Otis Pike. Rapporten er en udredning om CIA's såkaldte »Covert action operations«: Et af de spørgsmål, der behandles, er CIA's støtte til kurderne i Irak i tidsrummet 1972-1975. Rapporten skulle hemmeligholdes, men blev lækket.

67. For detaljerede studier af internationalisering af interne konflikter, se Martin G. Weinbaum, »The Internationalization of Domestic Conflicts«, *The Middle East* 2-5, s. 31.

68. Kurdistans Demokratiske Parti Forberedelseskomiteen (KDP-F), *Vurdering af den kurdiske revolution og erfaringerne herfra* (på kurdisk) 1977 s. 41.

57. John, Richard. »No Peace for Kurdistan, but Will There be War?« *The New Middle East*, no. 52-3, January-February 1973.

58. Kelidar, A. 1975 s. 11.

59. Jawad, S. 1982 s. 52.

60. Vanly, I.S. s. 172.

61. John, Richard. s. 49.

62. Kelidar, A. 1975 s. 14.

63. Kelidar, A. 1975 s. 14 og se Kelly, J. B. s. 287.

I overgangsperioden 1970-74 forstærkede Ba'th sin magtposition og vandt en vis popularitet hos det irakiske folk. Den civile ledelse fortsatte sine udrensninger af hærofficerer.⁶⁹ Regionalt set gjorde freden med kurderne det muligt for regeringen at fremstå som enig og stærk. Internationalt set havde Iraks regering ypperlige muligheder for at etablere gode relationer med Østblokken. Regeringen var i 1969 kommet overens med Sovjetunionen om at udvikle olieproduktionen i nordre Rumaila (i sydlige Irak).⁷⁰ Den styrkede yderligere sin position gennem den allerede omtalte venskabs- og samarbejdsaftale med Sovjetunionen. Denne aftale fik IKP til at nærme sig Ba'thpartiet. I juli 1973 gik IKP sammen med Ba'th og andre grupper i den såkaldte Nationale Progressive Demokratiske Front (NPDP). Nogle mener oven i købet, at IKP gik med i fronten efter pres fra Sovjetunionen.⁷¹

Iran i golfregionen

Da Storbritannien besluttede at trække sig helt ud af Golfen ændrede Iran politik i regionen. Tomrummet efter briternes tilbagetrækning øgede Irans interesse i yderligere at engagere sig i regionen, især da Ba'th-partiet tog magten i Irak i juli 1968.⁷² Et første trin var, at Iran og Saudiarabien undertegnede en samarbejdsaftale. Både Saudiarabien og Iran førte en moderat politik i området, modsat Ba'th-regeringens radikale linje. For at normalisere forholdet til de øvrige Golfstater erklærede Iran i januar 1969, at man ikke havde ambitioner i Bahrain.⁷³ Året 1969 så også en markant forværring i forholdet mellem Iran og Irak, efter at Shahan erklærede grænseaftalen fra 1937 for ugyldig. Senere erklærede Irak som nævnt sin suverænitæt over Shatt al-Arab.⁷⁴

Iraks præsident Ahmad Hassan al-Baker fremsatte en udtalelse, det er værd at notere. Han betonede sammenhængen mellem kurderspørgsmålet, Irans rolle i området og den arabisk-israelske konflikt. Han mente, at Iran, ved at støtte kurderne i Irak og intensivere den kurdisk-irakiske konflikt, søgte at hindre Irak i at spille en rolle i konflikten med Israel.⁷⁵

Fra 1967 ønskede Iran at normalisere sine relationer til Egypten. Her hjalp Irans holdning til seksdageskrigen med. Normali-

seringen blev også fremskyndet af det spændte forhold mellem Cairo og Bagdad. Et andet skub i den rigtige retning var, at Gamal Abd al-Nasser den 19. juni 1970 anerkendte William Roger's fredsplan.⁷⁶

Iran stræbte således efter at isolere Irak. Presset på Irak blev øget gennem gode forbindelser til de andre arabiske lande og støtte til kurderne i Irak, en støtte, der skulle vise sig at bygge på rent pragmatiske overvejelser. I Teheran var der udtalt rædsel for Ba'thpartiets radikale ideer.

Marts 1974 – krig igen

Forholdet mellem Iraks regering og KDP forværredes drastisk i slutningen af overgangsperioden 1970-74. En normalisering forekom umulig. Alligevel var der på begge sider kræfter, der var imod en ny borgerkrig.

Den civile fløj i den irakiske regering havde mange grunde til at undgå krig med kurderne. Den var bange for, at krigen skulle øge militærets magt. Den forudså, at en tabt krig kunne lede til regimets fald. Den ønskede at tage hensyn til det sovjetiske forsøg på at mægle mellem regering og kurdere. En tabt krig kunne også tvinge Irak til indrømmelser over for Iran. En krig kunne lede videre til en direkte krig med Iran med irakiske tab til følge.⁷⁷ Også en minoritet i den kurdiske ledelse arbejdede for at forhindre en ny krig. Den ville undgå yderligere blodsudgydelser, og lagde vægt på de sovjetiske mæglingsforsøg mellem kurdere og regeringen, mens den havde mindre tillid til støtten fra USA og Iran.

Da begge sider overvejede det militære alternativ, udbrød der en ny krig i Kurdistan marts 1974. Den blev hårdere og mere omfattende end de tidligere væbnede konflikter. Den irakiske hær satte de fleste af sine ressourcer ind med en styrke på mere end 80.000 mand, udstyret med moderne våben.

I krigens første fase havde *Peshmarga* (de kurdiske styrker) overtaget. Men senere gav regeringsstyrkernes offensiv betydelig fremgang. Regeringens hovedoffensiv rettedes mod KDP-Barzani hovedkvarteret i Galaområdet ved den irakisk-iranske grænse i august 1974.⁷⁸ I oktober kulminerede Iraks militære anstrengelser. Men trods fremgang i krigen blev Bagdad militært slidt op.

69. Kelidar, A. s. 14.

70. Kelly, J. B. s. 281.

71. Kelidar, A. ss. 14-18.

72. Ramazani, R. K. 1975 ss. 408-9.

73. Ibid, ss. 413-415.

74. Ibid, s. 417.

75. Ibid, s. 417.

76. Ibid ss. 420-1.

77. KDP-F, ss. 40-41.

78. Jawad, S. 1982 s. 55.

Den svækkede irakiske position begunstigede flere lande i området: Shahen kunne konstatere, at Iraks rolle i Golfområdet var mindsket. For Syrien og Kuwait stod Irak også mindre truende. For Israels vedkommende betød krigen i Kurdistan, at Iraks potentiale til militært at kunne deltage i en eventuel konfrontation med de øvrige arabiske stater vendt mod Israel var mindsket. For USA var det vigtigt, at en af Sovjetunionens allierede (Irak) havde fået mindre indflydelse på den arabisk-israelske konflikt.

Algieraftalen

Irak kom så småt til den opfattelse, at rent militært kunne man ikke afgøre krigen i Kurdistan. Regeringen bestemte sig derfor til at gå ad bagvejen og slutte en fredsftale med Iran. August 1974 mødte en repræsentant fra det irakiske udenrigsministerium en iransk modpart i Istanbul.⁷⁹ Det er værd at bemærke, at lande som Egypten, Jordan, Tyrkiet og Algerie havde forsøgt at mægle mellem Irak og Iran. Disse lande var klar over, at en fredsslutning mellem de to nævnte lande ville blive sluttet på kurdernes bekostning. Egypten ønskede, at Irak skulle koncentrere sig om Syrien og dermed hindre dette land i at virke som en hindring for fredsprocessens udvikling mellem Israel og Egypten. Jordan ønskede, at Iraks hær fik mulighed for at kaste alle sine kræfter ind i den arabisk-israelske konflikt. Algerie ville have Irak-Irakkonflikten løst, således at OPEC blev styrket.⁸⁰

Irak søgte fortsat fred med Iran, og spørgsmålet om mægling blev taget op på det arabiske topmøde i Rabat, hvor Saddam Hussein repræsenterede Irak. Hussein fremsatte ønske om, at en mæglingskommission blev dannet (bestående af repræsentanter fra Egypten, Saudiarabien, Jordan og Marokko), og det blev besluttet.⁸¹ Med samme hensigt kontaktede Iraks repræsentanter i FN også USAs FN-ambassadør og erklærede Iraks vilje til at bibeholde USAs interesser i regionen. Tanken var at opnå USAs sympati for således at muliggøre en fredsftale mellem Irak og Iran. Men Iran forventede, at Bagdad ville lade sig diktere en fredsftale.⁸² Iran ønskede at vælge et bekvemt tidspunkt, hvor Irak pga. krigspresset i Kurdistan måtte acceptere Irans fredsvilkår. Mæglingsforsøgene førte til et direkte møde mellem Saddam Hussein – Iraks daværende næstkommanderende – og Sha-

hen i Algerie i marts 1975. Mødets resultat var, at Shahen og Hussein erklærede sig principielt enige om Shatt al-Arab og kurderne i Irak.

Atter hjemme fra Algerie kontaktede Shahen straks Barzani og fortalte, at Iran havde besluttet sig for at afbryde al hjælp til det kurdiske oprør i Irak. Det gjaldt om at få en øjeblikkelig våbenhvile i irakisk Kurdistan. Shahen motiverede sin beslutning således: »Algieraftalen var afgørende for Iran«.⁸³ Den kurdiske ledelse havde intet andet valg end at afbryde kampen og kapitulere, selv om en fløj ønskede at fortsætte kampen.⁸⁴

Ba' thpartiet hævder, at KDP-styrkerne kapitulerede, takket være Iraks militære triumf.⁸⁵ Men denne forklaring er alt for ensidig, for selv om Irak havde opnået betragtelige fremskridt i krigen, var en fuldtændig sejr militært set en umulighed.⁸⁶

Algieraftalen skulle blandt andet holde Golfområdet frit fra supermagternes indblanding. Iran ville ifølge den såkaldte »iranske Monroedoktrin« fjerne al »fremmed« indflydelse, specielt den sovjetiske fra Den persiske Golf. For at nå dette mål måtte Iran normalisere sine relationer til Irak.⁸⁷ I forlængelse heraf udfærdigede Irans premierminister Abbas Hoveyda og Saddam Hussein nogle uger efter undertegnelsen af Algieraftalen et communiqué, som betonedede at »denne region bør udskilles fra enhver form for indblanding«.⁸⁸ Trods det gode forhold mellem Bagdad og Moskva blev Sovjetunionen ilde berørt af dette, og følte en vis uro for, hvad udviklingen i relationerne mellem Irak og Iran måtte indebære for Sovjetunionens interesse i Golfområdet.⁸⁹

Iran og det kurdiske oprørs sammenbrud

Irans rolle var afgørende for hændelsesforløbet før krigsudbruddet i foråret 1974, specielt for sammenbruddet af den kurdiske opstand, og KDP-ledelsen begik et alvorligt fejltrin ved at gøre sig afhængig af støtte fra Iran, der dermed fik greb om den kurdiske nationalistbevægelse i Irak.

Det er nævnt, at »Iran trak sig tilbage, delvis fordi amerikaner-

83. Kimche, Jon. »Why did the Shah Switch Sides? Selling Out the Kurds« *The New Republic, A Journal of Politics and Arts*, Vol. 172, no. 16, April 19, 1975.

84. KDP-F, 1977, s. 54, 65.

85. Arab Ba' th, The Central Report 1983 s. 55, 57.

86. Se fx. Zahrai, M. M. s. 117.

87. Dhanani, Gulshan »Shatt al-Arab Agreement: Legal Implications and Regional Consequences«, *Political Science Review* 14, (3.4) 1975.

88. Kimche, Jon s. 21.

89. Ibid.

79. *The Times*, 20. januar 1975.

80. Jawad, S. 1982 s. 57.

81. For detaljer, se Al-Tajamu' al-watani al-Iraqi (IDF), ss. 5-6.

82. Ibid, s. 6.

ne anslog, at Irak ville få sig en blodtud. Noget sådant ville have svækket Irans image og USAs image over for Iran.⁹⁰ Men det er næppe hele forklaringen.

Allerede sidst i 60erne begyndte Iran at nærme sig Egypten, Kuwait og Saudiarabien. Efter oktoberkrigen 1973 intensivredes kontakterne.⁹¹ Ligesom Iran ønskede disse arabiske stater at holde Sovjetunionen ude af Golfregionen. Oliens økonomisk-politiske betydning øgedes markant efter oktoberkrigen. Shahen var derfor ivrig efter at samarbejde med de olieproducerende lande for at sikre konsensus i oliepolitikken.⁹² Men der var betydelige hindringer på vejen frem mod enighed. Een af de væsentligste var Iran-Irak konflikten.

Iran så desuden med uro på Iraks aktive støtte til den arabiske minoritet i Khuzistan og Baluchifolket i iransk Baluchistan. I det sidstnævnte tilfælde opdagedes store mængder våben på den irakiske ambassade i Pakistan 1974. Meningen var, at våbnene skulle sendes til Shahens modstandere i Baluchistan.⁹³

Shahen indså, at krigen mellem kurderne og Irak kunne blive optrappet, og at Iran risikerede at blive draget ind i krigen på kurdernes side. Henry Kissinger peger på betydningen af en sådan fare i sin bog *The White House Years*. Han mener, at kurderne ikke ville have været i stand til at fortsætte krigen uden to iranske hærdivisioner og finansiel støtte på 300 mill. dollars fra USA.⁹⁴ Men Kissinger forsøger måske i sin argumentation at retfærdiggøre at USA og Iran sveg kurderne. Stillet over for en mulig optrapning af konflikten valgte Shahen ikke at lade Iran blande sig direkte. Dette valg var også motiveret af, at en krig med Irak ville have kunnet svække Iran økonomisk og militært.⁹⁵ Bl.a. kunne iranske olieområder blive udsat for beskydning.⁹⁶ En krig mellem Irak og Iran ville desuden påvirke de diplomatiske forbindelser mellem Iran og de arabiske lande. Og endelig var der en risiko for, at supermagterne kunne blive inddraget, specielt efter aftalen fra 1972 mellem Irak og Sovjetunionen.⁹⁷ I et interview i maj 1975

gjorde Shahen klart, at hans nye partner – Irak – var enig i ikke at tillade sovjetiske baser i Golfområdet.⁹⁸

Iran havde i 70erne to forskellige muligheder for at spille en ledende regional rolle. Enten gennem krig eller ved at benytte politisk-diplomatiske midler.⁹⁹ Den diplomatiske mulighed skulle nu føres ud i livet gennem bilaterale aftaler med de arabiske lande eller gennem dannelsen af en regional organisation.¹⁰⁰

Iran havde selv en kurdisk minoritet uden nogen mindretalsrettigheder. Hjælpen til Iraks kurder havde kun det formål at gavne de iranske interesser i området. Shahen forklarede; »Vi opfandt ikke den kurdiske revolte. Vi fandt den. Den kurdiske opstand var en mulighed, som vi greb. Ønsker vi virkelig at skabe et kurdisk problem? Nej! Vi har selv en stor kurdisk minoritet.«¹⁰¹ Shahens politik var kynisk, men man kan forstå den som *realpolitik*.¹⁰²

Kollapsen

Allerede i slutningen af 60erne viste USA interesse for at støtte den kurdiske nationalistbevægelse i Irak. Men USAs holdning er af størst interesse i perioden 1972-75, fordi der findes klart belæg for at USA her spillede en betydelig rolle i den kurdisk-irakiske konflikt. Vi så tidligere, at i sommeren 1972 gik USA med til at hjælpe Iraks kurder. De løfter, som USA gav, var blandt de vigtigste anledninger til den øgede spænding mellem Barzani-KDP ledelsen og regeringen i Bagdad.¹⁰³ Løftet forstærkede kurderledernes tro på, at det ville være muligt at vinde krigen mod centralmagten. Barzani har gentagne gange fremhævet, at USAs og Irans støtte fremskyndede den kurdiske ledelses beslutning om at gå i en ny krig med Bagdad. Barzani mente, kurderne blev opmuntret af »vore iranske venner, vore amerikanske venner, og vore israelske venner til ikke at gå på kompromis«¹⁰⁴ En lignende udtalelse forekommer i en åbent brev fra Barzani 1977 til præsident Carter.¹⁰⁵ I Pikerapporten betones det at: »Det ser ud til, at hvis USA ikke havde bakket vor allieredes (Irans) indblanding

90. Oplysninger fra en embedsmand fra USAs forsvarsministerium, citeret i Graham, Robert *Iran: The Illusion of Power*, Croom Helm, London, Rev. Edition 1978.

91. Chubin, Shahram og Fard-Saidi, Mohammed *Recent Trends in the Middle East Politics and Irans Foreign Policy Options*. 1, 2, 1975.

92. Dhanani, Gulshan 1975 s. 86.

93. *Ibid.* s. 90.

94. Kissinger, Henry. *The White House Years*, Weidenfeld and Nicholson, London 1979.

95. Saikal, Amin *The Rise and Fall of the Shah*, Princeton University Press, New Jersey 1980.

96. *Ibid.*

97. Forbis, William H. s. 276 og Khadduri, M. 1988. s. 61.

98. *The Observer*, may 4, 1975.

99. Chubin, S. & Farid-Saidi, M. s. 78.

100. *Ibid.*

101. Forbis, W.H. s. 276. Se også Penrose, Edith E.F. *Iraq. The International Relations and National Development*, Westview Press, Boulder 1970 s. 373.

102. Penrose, Edith E.F. s. 373.

103. Vanly, I. S. 1980, s. 174.

104. Latham, Aron. s. 68.

105. Al-Barak, Fadhil *Mustafa Barzani: Myten og Realiteten* (på arabisk) Bagdad, 1986 ss. 250-252.

op, er det muligt at oprørerne (kurderne) ville være nået til forståelse med centralregeringen, og derved have vundet sig et vist mål af selvstyre uden videre blodsudgydelser ...¹⁰⁶

Desuden gav Irans og USAs intensive engagement i kurderspørgsmålet Iraks regime et påskud for at mobilisere til en ny krig i Kurdistan: Hæren blev styrket, og der blev indkøbt store mængder moderne sovjetiske våben, ligesom regeringen gjorde tilnærmelser til IKP, som ikke ønskede at befinde sig på samme side som Barzani-KDP ledelsen og dens »allierede« USA og Iran. Da oktoberkrigen mellem de arabiske lande og Israel brød ud foreslog Israel den kurdiske ledelse i Irak en omfattende offensiv mod Irak hær for at forhindre Irak i aktivt at deltage i krigen mod Israel.¹⁰⁷ Israel kan også have ønsket at skabe et andet konfliktområde og dermed sprede de arabiske landes opmærksomhed.

Amerikanske kilder viser imidlertid, hvordan USA søgte at hindre kurderne i at gennemføre en sådan offensiv. I et memorandum skrev State Department til CIA-chefen: »De skal ... omgående sende følgende svar til kurderne. Vi finder det ikke, gentager ikke, tilrådeligt for jer (kurderne) at gennemføre den offensive militære aktion, som den israelske regering har foreslået jer.«¹⁰⁸ Kissinger giver en rent militær forklaring på denne amerikanske beslutning: »Der var kun en enkelt irakisk division til rådighed, der kunne tage del i oktoberkrigen i Mellemøsten i 1973.«¹⁰⁹ Men beslutningen bør også ses i lyset af, at USA i denne periode skiftede politik i Mellemøstkonflikten og arbejdede på en tilnærmelse til de arabiske lande for at starte en fredsproces med USA som drivkraft. Hvis Israel fuldstændigt vandt krigen, ville det, vurderede Kissinger, indebære et modstræbende Israel i en eventuel fredsforhandling. Kissinger havde allerede lagt sig fast på sin opfattelse af en mulig fællesforståelse i mellemøstkonflikten.¹¹⁰

Det stod klart, at en kurdisk offensiv ville være både politisk og militært risikabel. Militært var kurderne ikke forberedt på en offensiv, eftersom oktoberkrigen kom overraskende for den kurdiske ledelse, og politisk kunne en kurdisk offensiv lede til et stort tab for kurdernes sag i arabernes øjne.

Hvis den kurdiske ledelse havde sat spørgsmålstegn ved USAs

troværdighed ville den måske ikke være gået i krig i 1974 med amerikanske løfter som udgangspunkt.

USAs støtte til kurderne, som kulminerede i juni 1972, må ses i lyset af de amerikanske interesser i Mellemøsten. USA ønskede at svække Iraks regering, som efter amerikanernes mening satte det politiske mønster i hele regionen på spil. En kurdisk-irakisk krig tjente dette mål bedst. Det blev gjort klart i Pikerapporten: »Dr. Kissinger og det allierede overhoved (Shahen) håbede ikke, vore klienter (kurderne) ville vinde. De foretrak i stedet at oprørerne (kurderne) simpelthen skulle opretholde fjendtlighederne på et niveau, der var tilstrækkeligt til at tappe ressourcer fra vor allieredes naboland (Irak).«¹¹¹

USA besluttede at komme Shahen i møde og afbrød støtten til kurderne i marts 1975. Bag USAs beslutning et bedre forhold til Irak fra og med 1974, både politisk og økonomisk. Iraks handel med USA var kun på 20 mill. dollars i 1973, men voksede til hele 500 mill. dollars i 1976. Parallelt skete en vis nedkøling af forholdet mellem Sovjetunionen og Irak. Hånd i hånd hermed Iraks politik stadig mere moderat. Iraks ledelse nærmede sig fra 1974 Saudiarabien og Jordan. Et af Iraks mål var sammen med Saudiarabien og andre arabiske Golfstater at danne et arabisk regionalt samarbejde, der sigtede mod at »forsvare Golfen«. Med samme sigte nærmede Irak sig Vesten ved at undertegne en række overenskomster med vestlige og japanske firmaer.¹¹²

USAs beslutning om at svigte kurderne beskrives i Pikerapporten som »kynisme«. ¹¹³ Men den officielle amerikanske opfattelse har været, at »Aktioner under dække bør ikke forveksles med missionsarbejde«. ¹¹⁴ Kissinger beskriver sit lands syn på den kurdiske opstand relateret til USAs interesser og siger »... Vi kan ikke altid sikre vore venners fremtid, vi har bedre mulighed for at sikre vor egen ...«. ¹¹⁵ Kissinger kommenterer videre USAs handlemåde i spørgsmålet og siger, at kurderne var nær ved at blive besejret af Iraks hær og de kunne ikke reddes uden hjælp fra to iranske hærdivisioner og yderligere amerikansk støtte.¹¹⁶ Han mener, at Shahen ikke var beredt til at trække sit land ind i en direkte krig mod Irak, og at Kongressen ville ikke have godkendt en finansiel støtte til kurderne.¹¹⁷

106. Pike Report, *Village Voice*, s. 85.

107. Latham, Aron. s. 63.

108. Citeret i Latham, Aron. ss. 62-63. Se også Pikerapporten s. 85.

109. Kissinger, Henry 1979 s. 1265.

110. Latham, Aron s. 61.

111. Pike Report, *The Village Voice*, s. 71.

112. IPF, s. 5.

113. Pike Report, *The Village Voice*, s. 71.

114. Ibid.

115. Kissinger, Henry 1979 s. 1265.

116. Ibid.

117. Ibid.

Dybest set handlede det om, at nu her i begyndelsen af 1975 havde både Iran og USA opnået, hvad de anså for at være interessant ved kurdernes krig mod Irak: et militært udmarvet Irak, tvunget til eftergivenhed overfor Iran og til modererende ændringer i sin politik både regionalt og internationalt.

Iran og Irak efter sammenbruddet

Efter Irans beslutning om at afbryde al hjælp til kurderne diskuterede den kurdiske ledelse om man skulle fortsætte den væbnede modstand eller ej. To linier profilerede sig: Én, der mente, at kurderne skulle opgive deres kamp og enten overgive sig til Iraks regering eller søge beskyttelse i Iran, og en anden, der ville at kampen skulle gå videre med egne ressourcer uden hjælp udefra. Kurderne havde både våben og økonomiske ressourcer til en fortsat kamp et vist stykke tid frem. Ifølge en kurdisk primærkilde havde KDP 1970 – 75 ca. 48 mill. irakiske Dinar (ca. 150 mill. dollar).¹¹⁸ Kurderne kontrollerede mere end 40.000 km.¹¹⁹ Den første fløj med Barzani i spidsen fik sin vilje, og tusinder af peshmarga kapitulerede. Mange af dem – blandt dem Barzani – søgte beskyttelse i USA.

Algieraftalen kom til at præge de næste fem år. Der gik kun et år, før kurdiske nationalister atter begyndte kampen mod Irakregimet. Men den kurdisk-irakiske konflikt havde ændret karakter. Mange kurdiske grupperinger med rødder i det mere eller mindre opløste KPD trådte frem med forskellige politiske programmer, de fleste marxistisk inspireret. Men den kurdiske nationalistbevægelse var blevet perifer. Den var ikke længere nogen trussel mod centralregimet i Bagdad. Derfor var den irakiske regering nu ikke længere villig til at forhandle fred med kurderne. Resultatet var, at det irakiske Kurdistan blev udsat for en hårdhændet kampagne. Bl.a. tvangsforflyttedes titusinder af kurdere fra grænseområdet mod Tyrkiet og Iran til opsamlingssteder i det mellemste og sydlige Irak.

I tiden frem til den islamiske revolution i februar 1979 forekom der næsten ingen iranske forsøg på at blande sig i kurdisk-irakiske konflikter. Både fordi Iran ikke ønskede at sætte Algier-

aftalen på spil, og fordi Shahan ville koncentrere sig om sin hjemlige opposition.

Algieraftalen havde på mange måder betydning for relationerne mellem Irak og Iran. Irak anerkendte implicit gennem aftalens indflydelse i Den persiske Bugt. Det indebar bl.a., at Irak renoncerede på sit krav om »arabiske interesser« i Bugten.¹²⁰ Irak anerkendte også reelt Irans okkupation af de tre Golføer, som Irak hævdede var arabiske.¹²¹ Denne eftergivenhed gjorde Algieraftalen til en politisk belastning for landet og for Saddam Hussein personligt.

Saddam Hussein så den islamiske revolution som en trussel mod Iraks sikkerhed, som samtidig bød på den mulighed for at annullere Algieraftalen, han havde ventet på. Irak ophævede aftalen den 17. september 1980. Fem dage senere brød krigen mellem Irak og Iran ud. Algieraftalen var dermed den direkte forbindelse mellem den kurdiske opstands sammenbrud i 1975 og krigsudbruddet i 1979.

Kan man lære af krigen?

Når der er opstået splid mellem stater i regionen, og især mellem Irak og Iran, har kurderne søgt at udnytte konflikten til fordel for deres sag. Kurderne har også været berørt af modsætningen mellem stormagterne i området. Men kurdernes udbytte af disse konflikter har været begrænset.

Der har ofte været åben konflikt mellem kurderne og Irak. Men bortset fra de politiske og ofte tilfældige fremskridt, den væbnede konflikt har givet kurderne, har den lange krig mellem kurderne og Iraks centralmagt tilføjet begge parter blødende sår. Krigen i Kurdistan har hindret et normalt civilt liv og en økonomisk udvikling i området.

Internt forstærkede krigen stammeledernes indflydelse på be-
kostning af de intellektuelles.

Den kurdiske nationalistbevægelse i Irak i perioden 1961 – 1975 byggede på en *ymbiose* eller koalition mellem en stamme-del og en intellektuel del, og profileredes i en konservativ og i en radikal retning. Koalitionen Barzani-KDP er et eksempel på, hvordan denne dette forhold fandt udtryk. KDP repræsenterede forskellige samfundsklasser og interessegrupper og var dermed tvunget til at acceptere løse rammer for at overleve. Midlet var et

118. KDP-F, s. 63. Det bør nævnes, at 5% af disse penge var fra KDPs egne ressourcer, indsamlet gennem medlemskontingenter og partiets aktiviteter. Men hele 95% fik partiet fra eksterne kilder. Dette siger klart, at bevægelsen for 95% vedkommende var bundet til ydre støtte og dermed ikke var en uafhængig bevægelse. For detaljerne se KDP-F, s. 63.

119. Ibid. ss. 61-67.

120. Ibid. s. 15.

121. Kelidar, A. 1975 s. 15.

generelt, nationalistisk program. Symbiosen var selvsagt sårbar i sin struktur og i forholdet til omverdenen. Sammenbruddet 1975 viste, at symbiosen ikke var tilstrækkelig livskraftig.

Barzani holdt symbiosen i live. Han var en pragmatisk leder og under sit lederskab samlede han grupperinger, der havde forskellige – endog modstridende – interesser. Han sørgede for, at det kurdiske samfunds struktur ikke blev rørt. Denne struktur ville han ikke forandre, men i stedet bevare og udnytte for at fastholde folkets loyalitet. Han havde desuden succes med en strategi, der byggede på vanskeligt forenelige elementer som væbnet konflikt og fredsforhandlinger.

Men en ødelæggende svaghed ved Barzanis lederskab var, at han ofte savnede indsigt i internationale spilleregler.

Som det er fremgået, blev den væbnede kamp genoptaget i slutningen af 1976. I denne sammenhæng bør et vigtigt spørgsmål stilles: Hvilke væsentlige forudsætninger fandtes der for på ny at indlede væbnet kamp? Det generelle indtryk er, at mange nye kurdiske politiske grupperinger opstod af det opløste KDP. Selvom nye ideer blev præsenteret af disse grupperinger, var der fortsat to fundamentale aspekter, som især er vigtige at fremhæve. Det ene var spørgsmålet om, hvorvidt væbnet kamp overhovedet kunne lede frem til de politiske mål, kurderne havde; det andet var spørgsmålet om en forandring af alliancemønstret i forhold til de magter, der støttede.

Det ironiske var, at de irakiske kurdere begyndte den nye væbnede kamp under samme regionale og internationale forudsætninger, som var knyttet til sammenbruddet bare et år tidligere. Hvad det andet spørgsmål angår, fulgte man mere eller mindre de gamle alliancemønstre. Et klart eksempel er de irakiske kurdere »alliance« med Iran i krigen mod Irak.

En mulighed havde måske været at opgive den væbnede kamp og satse på et fredeligt alternativ. En fortsat væbnet kamp kræver en omfattende militær og finansiel støtte fra andre magter og medfører afhængighed af disse magter, oftest nabolande, der selv er fjendtligt indstillede over for deres egne kurdere.

Summaries

About this issue

In February 1991, on the eve of the land war in the Gulf, Vandkunsten hosted an open international seminar entitled Peace in the Middle East after the Gulf War. The seminar was held at Christiansborg, seat of the Danish Parliament. The seminar had three themes: A European rôle in the peacemaking process; the Palestinian stance; and the predicament of the Kurds. The discussions were chaired jointly by Professor Ali Hilla Dessouki of Cairo University and Dr. Kenneth Stein of the Carter Center in Atlanta, USA. Some of the articles in this issue were written by participants in the conference, and are based on discussions there, but none of them are the direct product of that event.

In their introduction to this issue the editors argue that a »New World Order« applied to the Middle East means not just the absence of war among the states of the area. There can be no viable peace until the rights of all ethnic, religious and national minorities in the area are fully recognized. Co-operation among all states of the area is needed also for compelling ecological reasons. What the region needs is resources for increased economic development; co-operation among the states of the area; and political systems which can absorb the frictions of nation-building without resorting to violence. The EC countries can contribute in all three fields.

Ali E. Hilla Dessouki

The Middle East and the Changing World Order in the Post-Gulf War Era

This article describes the Cold War System in the Middle East and the transition of the regional political system after the end of the cold war. The Gulf crisis exposed and manifested the sources of contention in the Middle East. It deepened these contradictions without resolving any of them. It did create however a state of »fluidity« in which new ideas and policies can be explored. Whether the ruling elites will seize the opportunity and set the region on a new course remains to be seen.

velopment demonstrates the difficulties involved in solving political problems by economic means. The Truman Administration never successfully conceived a rational US economic policy for the Middle East. It aimed at creating stability and keeping the Russians out of the area but failed in both regards.

Omar Sheikmous

A Peace for Kurdistan. Outlining the Kurdish Question in Regional Politics and Some Possible Peaceful Solutions

Any peace in the Middle East which does not comprise a satisfactory solution to the Kurdish problem will be illusory. Nation-building among Kurds is an irreversible process, stimulated by recent events in Eastern Europe and elsewhere. The article lists factors determining political development in Kurdistan and outlines the basic requirements for a comprehensive peace in the area.

Ferhad Ibrahim

The Kurdish Question and Turkish Middle East Policy

Examining Turkish post World War II Middle East policy, the author argues that during the two decades up to the Gulf War, Turkey's pragmatic alliance policy in the Middle East aiming at containing the Kurdish movement was out of line with traditional Kemalist peace-doctrine. After the Gulf War, Turkey plays a new regional role; Turkey's strategic importance was strengthened by the fall of communism; Turkey aspires to become a member of the EC. Therefore, a change in Turkey's policy on the Kurdish question may not be far ahead.

Borhanedin Yassin

Our Iranian Friends, our American Friends, our Israeli Friends. The Internationalization of the Kurdish Question

In this analysis of international aspects of the Kurdish insurrection in Iraq 1961-1975, regional politics and global US containment strategy are seen as having provided the Kurdish leadership with needed openings. In the end these same factors lay behind the failure of the uprising. The author also describes the impact that the Kurdish international strategy had on the Kurdish struggle itself.